

Law and Emotion: Empathy as an Emotional Capacity in Judging

Misa Kamyab*

Ph.D, Public Law, Faculty of Law, Shahid
Beheshti University, Tehran, Iran

1. Introduction

The discussion of judicial empathy forms part of the longstanding debate over the dichotomy between emotion and reason, in which emotions are often portrayed as unruly, destabilizing forces incompatible with the rule of law. Although empathy has become a common term in critical studies, it is rarely defined or described, and is usually assessed only as a positive concept contrasted with something negative or undesirable. Once introduced into the legal sphere, however, the term acquires a limited and complex meaning for several reasons. The separation between ethics and law, the

- This article is taken from the Ph.D thesis in Public Law at Shahid Beheshti University entitled "Law and Emotion: The Role of Emotion in Judicial Decision-Making."

* Corresponding Author: m.kamyab71@gmail.com

How to Cite: Misa Kamyab, "Law and Emotion: Empathy as an Emotional Capacity in Judging", The Quarterly Journal of Public Law Research, Vol. 27, No. 89, (2026), 183 - 224. Doi: [10.22054/QJPL.2025.76354.3023](https://doi.org/10.22054/QJPL.2025.76354.3023).

substantive differences between judging and therapeutic practice, and concerns about maintaining the rule of law and equal treatment all contribute to skepticism toward incorporating empathy into judicial proceedings. There is no doubt that empathy plays an important role in social life; however, the central issue in scholarship on law and emotion concerns the role that empathy should play in the judicial process. In this respect, the current study argued that debating whether judges ought to possess empathy is ultimately futile, because they inevitably rely on this emotional capacity. A judge employs empathy as a tool to understand conflicting claims. Empathy enables judges to grasp the perspectives of both parties in a dispute; however, it does not determine the outcome of a case or favor one side over the other. The key questions, therefore, concern toward whom judges should direct their empathy, how they should express it, and the extent to which they recognize its limitations. Accordingly, this study first defined empathy, then examined the arguments of both its proponents and its critics. It went on to provide examples of empathetic perspectives in judicial proceedings. Affirming empathy as an essential emotional capacity, the study finally proposed strategies for cultivating an empathetic judiciary.

2. Literature Review

Scholarship on law and emotion began to gain prominence with the publication of a volume titled *The Passions of Law* (Bandes, 1999). The contributors to this volume sought to trace the influence of emotions across various domains of law. In *Hiding From Humanity*, Nussbaum (2004) approached the relationship between law and emotion from a philosophical standpoint. She drew attention to the emotions of disgust and shame and warned against their use in law

because they stem from an unrealistic desire to avoid vulnerability. The volume *Law, Reason, and Emotion* (Sellers, 2017) treated emotion as one of the forces that shapes and strengthens the law. In “The Persistent Cultural Script of Judicial Dispassion,” Maroney (2011) highlighted the persistent ideal of judicial dispassion by investigating its historical roots. She then dealt with legal actors, judicial temperament, and emotion regulation, distinguishing her work from more philosophical accounts by grounding it in neuroscientific research. White (2014), in “Till Human Voices Wake Us,” examined human dignity cases, referred to emotions as indispensable for reaching just decisions, identifying their roles as “orientation, tracker, and service” (p. 201). There are also several studies on law and emotion in the Iranian context. For instance, Kamyab and Jalali (2022) in “Law and Emotion: The Implications of Neuroscience for Legal Decision-Making” sought to initiate the discussion on the role of emotions in legal decision-making and moral judgment. Empirical evidence proved that mirror neurons—a shared neural mechanism—form the evolutionary basis of empathy and constitute a common language for understanding rights. In “Loss of Free Will in the Iranian Criminal Justice System,” Petoft et al. (2023) examined the role and reliability of neuroscientific evidence in legal proceedings. Despite these valuable contributions, a gap remains regarding how empathetic responses should be incorporated into the law, particularly in judicial decision-making. The current research aimed to address that gap by clarifying the concept of empathy and examining the challenges and misconceptions surrounding its use in judicial discourse.

3. Materials and Methods

This study falls within the field of normative legal research. Normative legal theory aims to provide a self-sufficient account of the law, its concepts, and its principles. The present analysis adopted a legal–doctrinal approach within the broader law and emotion scholarship, seeking to explore how emotion is, could be, or should be reflected in specific areas of legal doctrine or law. It also employed an approach about the legal actor to examine how the behavior of particular legal actors—in carrying out their legal functions—is, could be, or should be influenced by emotion.

4. Results and Discussion

Empathy should not only be permitted within the legal professions and judicial practice, but actively encouraged in the interest of equality and the rule of law. As an emotional capacity, empathy serves both as a source of understanding in legal proceedings and as a tool for interpretation. However, legal education can impede the development of empathetic responses in judging, as it often treats factors such as emotion as irrelevant. This view within legal discourse restricts both emotional and cognitive engagement, leading to the marginalization of empathetic understanding. Human beings inevitably rely on empathy, yet even with the best intentions, this empathy is often selective and prone to blind spots. Awareness of this tendency allows us to strive for correction. However, research in cognitive psychology and decision-making indicates that human beings are not always adept at identifying or challenging flaws in their own assumptions in interactions with others. Judges, like all humans, make better decisions when they critically re-examine their assumptions. Yet this

re-examination does not occur in a vacuum. A judge who fails to recognize empathy as a prerequisite for fair judgment faces significant challenges in reaching an empathetic decision. Therefore, cultivating and encouraging empathy is essential, alongside promoting pluralism in judicial appointments.

5. Conclusion

The life experience of any individual is limited; in addition, their perspectives are shaped by the contexts in which they are raised. It is thus unrealistic to expect a judge to fully empathize with all parties involved in a case. Therefore, structuring courts with multiple judges can introduce diverse perspectives into the adjudication process. Measures such as incorporating empathy into judicial training, promoting diversity and plurality in judicial appointments, and encouraging legal storytelling are approaches that can help cultivate a more empathetic judiciary. Storytelling is an important approach to foster empathetic judging. Narratives capture real human experiences and can serve as powerful tools for promoting empathetic understanding. A tangible story often illustrates lived experiences more effectively than abstract theory, encouraging judges to respond with genuine care and empathy. Advocates of legal storytelling and empathetic decision-making tend to share two key concerns. First, legal theory and discourse have become increasingly detached from individual experiences. Academics, judges, and lawyers often focus on general concepts and abstractions, neglecting the human realities underlying the law. Narratives, by contrast, heighten the sensitivity of legal actors to these realities, presenting life as it is rather than as the law describes it. By bringing the law closer to people's lived experiences and giving voice to the less heard, narratives guide legal

actors toward more empathetic responses. Every judge and legal actor should take both their own and others' emotional experiences seriously. By engaging in open discussion, acknowledging these emotions, and embracing judicial empathy, they can contribute to the advancement of scholarship in the field of law and emotion.

Keywords: Law and Emotion, Judicial Empathy, Judging, Sympathy, Dispassionate Judge

حقوق و هیجان: همدلی، ظرفیتی هیجانی در قضاوت

دانش‌آموخته دکتری حقوق عمومی، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی،
تهران، ایران

میثا کامیاب*

چکیده

از زمان شکل‌گیری جوامع انسانی، دادگستری از طریق قضاوت همواره در مرکز اهمیت دولت بوده است. در بستر زمان، تلاش برای ارائه الگوهای مناسب از دادرسی، راه را به روی گفتمان نقش هیجان در حقوق نیز گشوده است. نفی همدلی در قضاوت، نمود دیگری از گفتمان نفی هیجان و هرگونه بیان هیجانی در حقوق است. مخالفان همدلی قضایی مدعی هستند که همدل بودن قاضی موجب می‌شود دادرسی از برخورد برابر و حاکمیت قانون فاصله بگیرد، زیرا ظرفیت افراد در همدلی متفاوت است. بنابراین اولین هدف نفی همدلی قضایی، برآوردن برابری و حاکمیت قانون است. این مقاله با استفاده از مطالعه منابع کتابخانه‌ای و مطالعه موردی در مورد پرونده‌های قضایی نگاشته شده است. مطالعه موردی، مطالب تئوری را ملموس می‌سازد و نشان می‌دهد همدلی نه تنها نباید از مشاغل حقوقی و قضاوت حذف شود، بلکه به دلایلی مانند برابری و حاکمیت قانون باید تقویت و تشویق شود. همدلی به عنوان ظرفیتی هیجانی، هم‌زمان هم منبعی برای شناخت در دادرسی و هم ابزاری برای تفسیر است. گنجاندن آموزش همدلی در برنامه‌های آموزشی قضات، رعایت تنوع و تکرار در استخدام قضات و ترویج روایت‌گری حقوقی از راه‌های پیشنهادی برای ایجاد دستگاه قضایی همدل می‌باشد.

واژگان کلیدی: حقوق و هیجان، قاضی بدون هیجان، قضاوت، همدردی، همدلی قضایی.

----- این مقاله برگرفته از رساله دکتری حقوق عمومی دانشگاه شهید بهشتی با عنوان «حقوق و هیجان: نقش هیجان در تصمیم‌گیری قضایی» است.

* نویسنده مسئول: m.kamyab71@gmail.com

مقدمه

آیا می‌توان گفت که «فرشته عدالت برای هیچ‌کس حس همدلی ندارد. او صراحتاً بر اساس قانون رأی می‌دهد و این دقیقاً تنها راهی است که نظام قضایی می‌تواند به درستی و بر اساس قانون اساسی کار کند»^۱؟

«موضوع حقوق همواره عام است ... قانون همواره موضوعات را به صورت جمعی و اعمال را به صورت انتزاعی در نظر می‌گیرد و نه فرد یا عملی خاص را ...»^۲. این جمله در عین صحت، تردیدها در مورد نقش هیجان در حقوق را بار دیگر مطرح می‌کند. اگر نگاه حقوق به موضوعات و اعمال، نگاهی جمعی و انتزاعی است، هیجان‌ها که در درون اشخاص و به صورت غیرعینی شکل می‌گیرند، باید از قلمرو حقوق نفی شوند.

بحث در مورد همدلی، بخشی از گفتمان سنتی در مورد هیجان و عقل است که در آن هیجان‌ها نیروهایی رام‌نشده و ناپایدارکننده به شمار می‌آیند که نمی‌توانند با حاکمیت قانون همزیستی داشته باشند. اگرچه همدلی به واژه‌ای پرتکرار در مطالعات انتقادی بدل شده، تعریف یا توصیف نشده و تنها به عنوان مفهومی خوب در مقابل چیزی بد یا نامطلوب ارزیابی شده است.^۳ این واژه زمانی که وارد دنیای حقوقی می‌شود، به چند دلیل استفاده محدودی دارد:

ابتدا این واژه از ادبیات روان‌شناسی به عاریه گرفته شده است. عاریه‌ای بودن همدلی آن را به عنوان یک مفهوم حقوقی بی‌اعتبار نمی‌کند، ولی ممکن است معنا و کارکرد متفاوتی به آن ببخشد. چارچوب همدلی در روان‌شناسی با چارچوب حقوقی آن متفاوت است. در همدلی، فرد باید رنج دیگری را احساس کند. اگر از قاضی خواسته می‌شد تنها رنج یک شخص دیگر را در نظر بگیرد، آن‌گاه مفهوم همدلی ابزار مهمی برای توصیف فرآیند قضایی محسوب می‌شد. ولی قاضی در نظامی متکثر قرار دارد و باید در «کفش»

1. Thomas Colby, "In Defence of Judicial Empathy", Minnesota Law Review, No. 96, (2012), at 1955.

2. Toni M. Massaro, "Empathy, Legal Storytelling, and the Rule of Law: New Words, Old Wounds?", Michigan Law Review, Vol. 87, No. 8, (1989), p. 2099. (Citing J. ROUSSEAU, *The Social Contract*).

3. Lynn Henderson, "Legality and Empathy", Michigan Law Review, Vol. 85, No. 7, (1987), at 1578.

افراد متعددی قرار گیرد. او «روایت‌ها»ی متعارض را می‌شنود و باید در مورد «صداها»ی رقیب تصمیم بگیرد. همدلی با چند نفر به لحاظ عملی دشوارتر است. برخلاف مشاور که می‌تواند بارها به صورت خصوصی با بیمار خود دیدار کند، این فرصت برای قاضی به یک جلسه محدود شده و دیدار گاهی از طریق شنیدن اظهارات و کیل یا شاکی یا بیانات متهم و خواهانی صورت می‌گیرد که اکثر آن‌ها حتی به دادگاه هم نیامده‌اند. در صورت حضور نیز، فضای دادگاه هرگز صمیمی نیست و به «شناخت همدیگر» منجر نمی‌شود.^۱ تعجبی ندارد زمانی که همدلی به جهان تعارضات حقوقی وارد می‌شود، معنای آن کمی پیچیده‌تر گردد.

جدایی میان حوزه اخلاق و حوزه قانون، امر دیگری است که باعث می‌شود به ورود همدلی به دادرسی به دیده تردید نگریسته شود. این تردیدها مبنای قدرتمندی ندارد. همدلی ابتدا و بیش از هر چیز یک ظرفیت بوده و خالی از ارزش است. همدلی به انسان کمک می‌کند بداند دیگری چگونه فکر و احساس می‌کند و واکنش‌های دیگری را پیش‌بینی کند، از این جهت ظرفیتی ضروری برای زندگی در جهان اجتماعی و عنصر مبنایی استدلال اخلاقی است. تفکر همدلانه، کارکردی است که مغز انسان در سطح خاصی از توسعه به صورت بالقوه قادر به انجام آن است. یکی از دلایل ظهور اختلال اوتیسم در کودکان، فقدان همدلی و عدم فهم قصد دیگران است.^۲ همچنین فقدان همدلی عاطفی در کنار فقدان حس پشیمانی، نقصان اصلی در افراد روان‌آزار است.^۳ خالی بودن همدلی از قضاوت ارزشی غالباً درک نشده، حال آن‌که آنچه فرد به واسطه بینش حاصل از فهم همدلانه به دست می‌آورد، باید با توجه به ماهیت رابطه میان افراد درگیر و هدفی که ظرفیت همدلانه برای آن به کار گرفته می‌شود، تعیین گردد. برای مثال یک تراپیست

1. Massaro, op.cit., at 2107-2108.

2. Christiana D. Butera et al., "Relationships between Alexithymia, Interoception, and Emotional Empathy in Autism Spectrum Disorder", *Autism*, Vol. 27, No. 3, (2023), pp. 690-703. Also see: Cari Lene Mul et al., "The Feeling of Me Feeling for You: Interoception, Alexithymia and Empathy in Autism", *Journal of Autism and Developmental Disorders*, Vol. 48, No. 9, (2018), pp. 2953-2967.

3. Josanne D. M. van Dongen, "The Empathic Brain of Psychopaths: From Social Science to Neuroscience in Empathy", *Frontiers in Psychology*, No. 11(695), (2020), pp. 1-12.

همدلی را در راستای اهداف درمان یعنی ایجاد اعتماد، درک فردی و ترمیم به کار می گیرد. یک قاضی همدلی را به عنوان ابزاری برای فهم ادعاهای متعارض مورد استفاده قرار می دهد. همدلی به قاضی در فهم دیدگاه های طرفین دعوا کمک می کند و نقشی در تعیین نتیجه دعوا یا ترجیح ادعای یکی بر دیگری ندارد.^۱

در اهمیت همدلی در زندگی اجتماعی تردیدی وجود ندارد، اما مسئله اصلی در مطالعات «حقوق و هیجان» نقشی است که همدلی می تواند در دادرسی یا فرآیند قضایی بر عهده گیرد. در این مقاله مشخص می شود که بحث در مورد اینکه آیا اساساً قضات باید همدلی داشته باشند، بی فایده است. آن ها باید از این ظرفیت هیجانی خود استفاده کرده و ناگزیر از آنند. پرسش اصلی آن است که باید همدلی خود را به سوی چه کسی معطوف کنند، چگونه آن را بروز دهند و تا چه حد از محدودیت های آن آگاهند. به همین دلیل این نوشتار ابتدا همدلی را تعریف می کند. سپس به ادله موافقان و مخالفان همدلی می پردازد و مثال هایی از به کارگیری دید همدلانه در دادرسی ارائه می دهد و در نهایت با تجویز همدلی به عنوان ظرفیتی هیجانی، راهکارهایی برای ایجاد قوه قضاییه همدل ارائه می کند.

۱. مفهوم همدلی

دشواری در ارزیابی نقش همدلی در فرآیند قضایی، ناشی از مشخص نبودن تعریف آن است. همدلی «مفهومی شهودی یا مفهومی با مرزهای کاملاً تعریف شده نیست».^۲ به هنگام بررسی همدلی، «دشواری های تعریف وحشت آور بوده و این واژه، معانی متعددی میان حوزه های مختلف و حتی درون رشته ای واحد دارد».^۳ بنابراین برای ارزیابی نقش همدلی در فرآیند قضایی، ناگزیر باید به تعریفی صحیح از آن با توجه به عناصرش دست یافت.

1. Susan Bandes, "Empathetic Judging and the Rule of Law", Cardozo Law Review, De Novo, (2009), at 137, https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID2934732_code111300.pdf?abstractid=1431230&mirid=1.

2. Mary Anne Franks, "Lies, Damned Lies, and Judicial Empathy", Washburn Law Journal, Vol. 51, No. 1, (2011), p. 62.

3. Susan A. Bandes, "Moral Imagination in Judging", Washburn Law Journal, Vol. 51, No. 1, (2011), at 5.

همدلی «ظرفیت فهم دیدگاه شخص دیگر است تا فرد به صورت نیابتی در احساسات، ادراکات و افکار دیگری شریک شود»^۱ و آن‌ها را تجربه کند. همچنین همدلی «ظرفیتی طبیعی برای اشتراک در وضعیت عاطفی دیگران، فهم آن و پاسخ دادن به آن با حس مراقبت است».^۲ همدلی نقش مهمی در شکل دادن به رفتار پیشاجتماعی و جلوگیری از رفتار خشونت‌آمیز دارد و در توسعه رفتار اخلاقی، عاملی بنیادین به حساب می‌آید.^۳ در هر سه تعریف می‌توان نشانه‌هایی یافت که همدلی را پدیده‌ای ظنینی^۴ می‌داند، به این معنا که وضعیت‌های هیجانی فرد دیگر به نحوی در ذهن دیگری بازتولید می‌شود.^۵ همدلی، شکل پیچیده‌ای از دریافت^۶ فیزیولوژیکی است که در آن مشاهده، حافظه، دانش و استدلال با هم ترکیب می‌شوند تا بینشی از افکار و احساسات دیگری حاصل شود. ظاهر شدن آن در دوره نوزادی و از ۱۴ ماهگی نشان می‌دهد که همدلی به صورت خودکار اتفاق می‌افتد. با این حال اکثر نظریه‌پردازان از الگویی حمایت می‌کنند که هم شامل فرآیندهای پایین به بالا در مورد اشتراک عاطفه و پردازش بالا به پایین است که در آن انگیزه، مقاصد و رویکرد فرد بر دامنه تجربه همدلانه تأثیر می‌گذارد.^۷ بنابراین همدلی در عین آن که خودکار اتفاق می‌افتد، می‌تواند پرورانده شود و در راستای اهداف نوع‌دوستانه به کار رود.

-
1. Matsumoto, David, Daniel Batson, "These Things Called Empathy: Eight Related but Distinct Phenomena", in Jean Decety & William Ickes, eds, *The Social Neuroscience of Empathy* (Cambridge, Mass: MIT Press, 2009) at 3-15.
 2. Daniel Batson, "These Things Called Empathy: Eight Related but Distinct Phenomena", In Jean Decety and William Ickes, eds, *The Social Neuroscience of Empathy* (Cambridge: MIT Press, 2009) at 3-15.
 3. Nancy Eisenberg & Natalie D. Eggum, "Empathic Responding: Sympathy and Personal Distress", *The Social Neuroscience of Empathy*, Edited by Jean Decety and William Ickes (Cambridge: MIT Press, 2009) at 71-83.
 4. Resonance Phenomenon.
 5. Paul Bloom, *Against Empathy, The Case for Rational Compassion*, Harper Collins (New York: Ecco Books, 2016) pp. 3-4.
 6. Inference.
 7. Jean Decety, "The Neurodevelopment of Empathy in Humans", *Developmental Neuroscience*, Vol. 32, No. 4, (2010), p. 260.

۱-۱. عناصر همدلی

برای فهم بهتر این ظرفیت هیجانی، تقسیم آن به عناصر سازنده‌اش، مفید به نظر می‌رسد. عصب‌شناسان اجتماعی - شناختی با توجه به چگونگی شکل‌گیری همدلی در مغز، دریافته‌اند که علاوه بر تنظیم هیجان، سه عملکرد عصبی شامل آگاهی از تمایز خود و دیگران، اشتراک در عاطفه و اخذ چشم‌انداز دیگری ضروری است.^۱ این سه جنبه مستلزم آن هستند که ابتدا فرد دیگری را به‌عنوان وجودی مجزا درک کند (الف)، حالت ذهنی او را تصور کند (ب) و در نهایت با سهم شدن در تجربه هیجانی او، آن‌چه موضوع همدلی حس می‌کند را احساس کند (ج).

الف - درک دیگری به‌عنوان وجودی مجزا

همدلی بر این فهم مبتنی است که دیگران وجودی مجزا با وضعیت‌های ذهنی، تمایلات، عقاید و ادراکات متفاوت از ما دارند.^۲ به تعبیر هافمن، همدلی موجب می‌شود «دیگری احساساتی همسو با وضعیت دیگری»، نه خود داشته باشد.^۳ عنصر درک وجود مجزای دیگری، همزمان که معطوف به دیگری بودن را نتیجه می‌دهد، همدلی را از رنج شخصی^۴ و معطوف به خود جدا می‌کند. احساس دیگری باعث می‌شود من احساس بدی داشته باشم، ناراحت شده یا به سوگ بنشینم، نگران و دچار تنش شوم. اما رنج شخصی سویه رفتاری دارد و باعث می‌شود به عملی دست بزنیم که دیگری از احساس بد رهایی یابد، در رنج شخصی برخلاف همدلی، دلایل انسان‌دوستانه وجود ندارد.^۵

1. Karen E. Gerdes, "Empathy, Sympathy, and Pity: 21st-Century Definitions and Implications for Practice and Research", *Journal of Social Service Research*, Vol. 37, No. 3, (2011), at 239.

2. William D. Casebeer, "Moral Cognition and Its Neural Constituents", *Nature Reviews Neuroscience*, Vol. 4, No. 10, (2003), at 840-844.

3. Martin Hoffman, *Empathy and Moral Development: Implication for Caring and Justice* (Cambridge: Cambridge University Press, 2000) at 30.

4. Personal Distress.

5. Lucia Corso, "Should Empathy in the Interpretation of Constitutional Rights?", *Ratio Juris*, Vol. 27, No. 1, (2014), at 99.

تمایز میان خود و دیگری علاوه بر جلوگیری از ایجاد رنج شخصی، به فرد کمک می‌کند در دام خودمحوری گرفتار نشده و هیجانات دیگری را با هیجانات خود یکسان نپندارد.^۱ در واقع در این حالت، شخص هیجاناتی که دیگری در وضعیتی خاص تجربه می‌کند را تصور کرده و نه هیجاناتی که خود در آن وضعیت ممکن بود تجربه کند. به همین دلیل گفته می‌شود همدلی در هر صورت مستلزم نوعی تنظیم هیجان است، مستلزم آن که فرد این فرض کلی را کنار بگذارد که فرد تجربه‌کننده هیجانات اولیه، هیجاناتی مشابه مشاهده‌کننده را تجربه می‌کند. این عنصر از همدلی دلالت بر وقوع فرآیندی کنترل‌شده دارد و تنظیم هیجان، مانع از آن می‌شود که تصور کنیم همه یکسان هستیم.^۲

ب- عنصر شناختی: تصور^۳

همدلی مستلزم ورود به ذهن دیگری و تصور کردن وضعیت و جایگاه و هیجانات او است. «تصور»، فرآیند ساختن تصویرهای ذهنی در مورد چگونگی بودن در وضعیت دیگری به صورت آگاهانه و تلاشمند است.^۴ فرآیند پردازش و ایجاد تصاویر ذهنی می‌تواند در مورد محرکی که هرگز تجربه نشده نیز اتفاق بیافتد.^۵ اگرچه از واژه‌ی تصور استفاده می‌کنیم، توانایی ذهن انسان در تصویرسازی، می‌تواند با استفاده از حواسی به جز بینایی نیز تقویت شود.

عنصر مهم تصور، گرفتن دیدگاه^۶ دیگری است و بنابراین عنصری شناختی محسوب می‌شود. این عنصر موجب تمایز همدلی از سرایت هیجانی^۷ یا واکنش ابتدایی هیجانی

1. Claus Lamm et al., "From Shared to Distinct Self-other Representations in Empathy: Evidence from Neurotypical Function and Socio-cognitive Disorders", *Philosophical Transactions of the Royal Society of London, Series B, Biological Sciences*, No. 371 (1686), (2016), at 2-3, available at: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26644601>.

2. Corso, op.cit., 99-100.

3. Imagination.

4. Maximilian Del Mar, "Imagining by Feeling: A Case for Compassion in Legal Reasoning", *International Journal of Law in Context*, Vol. 13, No. 2, (2017), at 148.

5. Andrew M., Colman, "Imagination" in *Oxford Dictionary of Psychology*, 4th ed (Oxford: Oxford University Press, 2015).

6. Perspective-taking.

7. Emotional Contagion.

خودکار به هیجان دیگران می‌شود. گفته می‌شود که ما هیجان دیگران مانند شادی یا اضطراب آن‌ها را «می‌گیریم»، این واژه نشان می‌دهد که همسو شدن با هیجان دیگری در سرایت هیجانی، فرآیندی خودکار بوده و نیازمند آگاهی اندکی نسبت به هیجان تجربه‌شده توسط دیگری است.^۱ سرایت هیجانی نه تنها به لحاظ کمی که به لحاظ کیفی نیز با همدلی متفاوت است. به‌ویژه باید توجه داشت اشخاصی که در معرض سرایت هیجانی بالا هستند، قابلیت کمتری در همدلی دارند.^۲

نکته دیگر آن که با توجه به تعریف انجمن روان‌شناسی آمریکا، تصور را «به توانایی ایجاد ایده‌ها و تصاویر ذهنی در غیاب داده‌های حسی مستقیم، با استفاده از ترکیب تجارب حسی گذشته»^۳ گفته می‌شود؛ بنابراین می‌توان گفت هر چه تجارب گذشته یک فرد غنی‌تر باشد، توانایی او در بازنمایی تجارب حسی گذشته و تصور وضعیت دیگری قوی‌تر است. این تصور قوی، وی را در همدلی تواناتر و او را از وضعیت «نابینایی ذهن»^۴ یعنی ناتوانی در «فهم آنچه که در ذهن دیگری می‌گذرد» دور می‌سازد.

اهمیت تصور در همدلی تا جایی است که می‌توان مدعی شد آنچه همدلی را بهبود می‌دهد، در واقع تمرین برای تصور به شکل واضح‌تر است و نه خود همدلی.^۵ همین عنصر نیز هست که در بهبود قضاوت اخلاقی ایفای نقش می‌کند.^۶ به این ترتیب با پررنگ بودن عنصر شناختی، می‌توان تصور را مهم‌ترین عنصر همدلی دانست و در عین حال، بار دیگر

1. Heidi Lene Maibom, "Everything You Wanted to Know About Empathy" in Heidi Lene Maibom, ed, *Empathy and Morality* (Oxford: Oxford University Press, 2014) at 3-4.

2. Marco Iacoboni, "Empathy and the Mirror Neuron System" in Amy Coplan & Peter Goldie, eds, *Empathy: Philosophical and Psychological Perspectives* (Oxford: Oxford University Press, 2011) at 50.

3. American Adam Morton, "Imagining Motives", in Amalia Amaya & Maksymilian Del Mar, eds, *Virtue, Emotion and Imagination in Law and Legal Reasoning* (Oxford: Hart Publishing, 2020) at 193-194.

4. Mindblindness.

5. Adam Morton, "Imagining Motives", *Virtue, Emotion and Imagination* In Amalia Amaya and Maksymilian Del Mar, eds, *Virtue, Emotion and Imagination in Law and Legal Reasoning* (Oxford: Hart Publishing, 2020) at 193-194.

۶. مریم اردشیر لاریجانی و سید جابر نیکو، «همدلی در اخلاق؛ بررسی تأثیر همدلی بر قضاوت اخلاقی»، نقد و نظر،

به این گزاره بازگشت که همدلی به معنای بروز هیجانات ناپایدار و بی‌مبنا نیست و در نتیجه قابلیت تغییر دارد.

پ- عنصر عاطفی: اشتراک هیجانی

عنصر عاطفی در همدلی، اشتراک در وضعیت عاطفی شخص دیگر است، یعنی تجربه احساسات و هیجانات دیگری با استفاده از درک و حواس، حساس بودن به هیجانات دیگری و اشتراک تجارب هیجانی او. پاسخ عاطفی به احساس دیگری باید با وضعیت هیجانی مشاهده شده متناسب باشد. برای مثال، واکنش بسیار مثبت به دوستی که همه دارایی خود را از دست داده و احساس ناراحتی می‌کند، پاسخ مناسبی نیست.^۱

این عنصر از این جهت مشکل‌ساز است که مشخص نیست تجربه وضعیت عاطفی دیگری باید از مشابهت، شدت یا عمق یکسانی با تجربه موضوع همدلی برخوردار باشد. به همین دلیل بعضی با به‌کارگیری عبارت حس کردن «برای» دیگری، دامنه وضعیت‌های عاطفی تجربه‌شده را گسترانده و تنها همسویی با وضعیت عاطفی شخص، موضوع همدلی را لازم می‌دانند. برای مثال، فرد مشاهده‌کننده ممکن است به هنگام مشاهده دیگری در وضعیت بی‌عدالتی احساس خشم کند یا زمانی که دیگری مرتکب خطایی شده، احساس شرمندگی کند.^۲ بنابراین می‌توان ادعا کرد که در تجربه عاطفی وضعیت فرد به هنگام همدلی با او، مشابهت شدت یا عمق و برجستگی هیجان لازم نیست و اشتراک صرف در بازنمایی عاطفی کفایت می‌کند.

لارنس و همکاران معتقدند که عنصر عاطفی همدلی می‌تواند شامل: الف- پاسخ‌های مشابه باشد که در آن مشاهده‌کننده در هیجانات و احساسات هدف همدلی شریک است یا ب- پاسخ‌های واکنشی که مشاهده‌کننده یک واکنش عاطفی متناسب دارد.^۳ در مجموع، هیجانات ایجاد شده در مشاهده‌کننده باید نتیجه احساسات و هیجانات دیگری باشد.

1. Laurie Batchelder et al., "The Development and Validation of the Empathy Components Questionnaire (ECQ)", PloS One, Vol. 12, No. 1, (2017), pp. 1-34.

2. Stocks, Eric L., "Empathy" in *Encyclopedia of Human Behavior*, 2nd ed (London: Academic Press, 2012) at 33-34.

3. Emma J. Lawrence et al., "Measuring Empathy: Reliability and Validity of the Empathy Quotient", Psychological Medicine, Vol. 34, No. 5, (2004), at 911-919.

همدلی با این سه ویژگی به این صورت در قضات نیز ایجاد می‌شود. ابتدا قاضی، افراد حاضر در دادرسی را مجزا از خود ادراک می‌کند. سپس با شنیدن اختلافات موضوع خواسته آن‌ها، می‌تواند به ذهن‌شان وارد شده و بداند چه چیزی در زندگی آن‌ها تهدید شده، از دست رفته یا در شرف از دست رفتن است که به دادگاه مراجعه کرده‌اند. در نهایت با درک ذهن آن‌ها، هم‌حسی برای او اتفاق می‌افتد و این هم‌حسی می‌تواند خود منبع شناخت قرار گیرد. برای مثال در حقوق اداری، زمانی که مسئله سلب مالکیت خصوصی به دلیل منفعت عمومی مطرح است، قاضی می‌تواند با ورود به ذهن مالک، متوجه اهمیت ملک برای او شود و در نتیجه تشخیص دهد آیا مبلغ پرداختی به او، متناسب با پیوند عاطفی او با ملک بوده است یا خیر؟ در حقوق اطفال، قاضی می‌تواند با ورود به ذهن نوجوان بزه‌کار، تحقیرشدگی و سرخوردگی را در زندگی او دریابد و با حس ناراحتی یا خشم او، به مناسب‌ترین راهکار در پرونده برسد. در همه این مثال‌ها آن‌چه قاضی را در نقش «مراقبت» قرار می‌دهد، رفتار همدلانه او است و برای آن‌که مراقبت به مرز باریک جانبداری درنغلتد، باید از مفاهیم مشابه مانند همدردی تشخیص داده شود.

۲-۱. تمایز از مفهوم مجاور همدردی

همدردی، نگرانی در مورد دیگری یا علاقه‌مندی به حال خوب او به هنگام قرار داشتنش در وضعیتی دشوار یا رنج‌آور است. هیجانی که فرد دارای حس همدردی تجربه می‌کند، الزاماً با هیجان فرد مخاطب همدردی یکسان نیست. فرد ممکن است به واسطه مشاهده افراد و گروه‌هایی که مورد تبعیض قرار گرفته و از بی‌عدالتی رنج می‌برند، بدون حس کردن رنج آن‌ها به لحاظ هیجانی متأثر شود. مخاطب این تأثیر ممکن است حیوان، شیء، گیاه یا فرد بوده و حتی ممکن است مخاطب همدردی خود هیچ حسی نداشته باشد. هر فرد ممکن است با مادری که فرزند خود را از دست داده، کودکی که در شرایط گرسنگی زیست می‌کند یا فردی که در تصادف زخمی شده است، احساس همدردی کند، بی‌آنکه تصویری از گرسنگی کشیدن یا از دست دادن عزیزی داشته باشد.

نکته مهم آن است که همدردی همواره با انگیزه‌ای برای تسکین دیگری یا تلاش برای بهبود وضعیت او همراه است، اگرچه در عمل فرد نتواند وضعیت را بهبود بخشد. این هیجان با همدلی متفاوت است، زیرا ارتباطی به فهم تجربه دیگری ندارد، بلکه با انگیزه کمک و نشان دادن همبستگی مشخص می‌شود.^۱ در همدردی، فرد برای رنج دیگری احساس تأسف دارد اما الزاماً آن را حس نمی‌کند.^۲

همدردی معمولاً عنصر عمل را با خود به دنبال دارد. همدردی کردن با دیگری به معنای فهم آن است که دیگری به شکل مشهود و غیرمستحق در حال رنج کشیدن است. در این حالت فرد مایل است کاری برای او انجام دهد تا آن رنج کاهش یابد.^۳ این تمایل، اثر مستقیم خود را در دادرسی نشان می‌دهد. برای مثال در دعاوی تصادف یا سوءعملکرد پزشکی، همدردی موجب می‌شود فرد خواننده، مسئول ارزیابی شده و به خسارت بیشتری محکوم شود.^۴ علاوه بر آن، زمانی که هیئت منصفه با یک طرف احساس همدردی داشته باشند، خشم بیشتری تجربه کرده و در نتیجه به میزان خسارت بیشتری رأی می‌دهند.^۵ زمانی که همدردی برای قاضی مجاز شمرده شود، با توجه به داشتن رویکرد عملی و تمایل به تسکین رنج دیگری، نمی‌توان اطمینان یافت که بی‌طرفی در فرآیند رسیدگی حفظ می‌شود.

1. Oren Hansberg, "Empathy and Negative Intimacy", In Amalia Amaya and Maksymilian Del Mar, eds, *Virtue, Emotion and Imagination in Law and Legal Reasoning* (Oxford Hart Publishing, 2020) at 162-163.

2. Suzanne Keen, "A Theory of Narrative Empathy", *Narrative*, Vol. 14, No. 3, (2006), p. 209.

3. Andrew Ortony et al., *Cognitive Structure of Emotions* (Cambridge: Cambridge University Press, 2015) pp. 95-96.

4. Brian Bornstein, "From Compassion to Compensation: The Effect of Injury Severity on Mock Jurors' Liability Judgments", *Journal of Applied Social Psychology*, Vol. 28, No. 16, (1998), pp. 1477-1502.

5. Neal Feigenson et al., "The Role of Emotions in Comparative Negligence Judgment", *Journal of Applied Social Psychology*, Vol. 31, No. 3, (2001), pp. 576-603.

۲. صداهای موافق و مخالف همدلی در قضاوت

بحث در مورد پذیرش یا عدم پذیرش همدلی در حقوق را می‌توان ناشی از نفی گفتمان مربوط به هیجان دانست.^۱ با این حال به هنگام پدیدار شدن موضوعی اختلافی در عرصه سیاسی - حقوقی یا بحث در مورد شیوه صحیح قضاوت، همدلی نیز راه خود را به عرصه مباحث نظری باز می‌کند. نزاع در مورد ارزش همدلی به‌ویژه در دیوان عالی آمریکا و به هنگام انتصاب قضات با این استدلال ظاهر شده که قضات باید بدانند دیدگاه‌های قضایی چگونه بر مردم اثر می‌گذارند و آثار واقعی به دنبال دارند.^۲

دو بند آتی، ابتدا دغدغه‌های مربوط به برابری و حاکمیت قانون را به‌عنوان دلایل مخالفت با همدلی قضایی مطرح می‌کند. سپس با نفی بعضی برداشت‌های اشتباه در مورد همدلی، دلایل مخالفان را مبنایی برای پذیرش همدلی قضایی می‌داند.

۲-۱. دلایل مخالفت با همدلی قضایی

اکثر مخالفین به کارگیری همدلی در قضاوت، استدلال‌های خود را بر ارزش‌هایی مانند برابری و حاکمیت قانون مبتنی می‌سازند. به تعبیر این عده، همدلی با ارزش گذاردن به هیجان، راه را برای ورود ملاحظات نامربوط به ذهن قاضی باز می‌کند. دو قسمت زیر با بررسی دیدگاه مخالفان همدلی قضایی، درصدد است نشان دهد دغدغه‌های آن‌ها را درک می‌کند.

۲-۱-۱. برابری

مخالفان همدلی معتقدند تأکید بر همدلی قضایی به معنای انتصاب قضاتی است که به سوگندشان بر اجرای عدالت بدون توجه به اشخاص بی‌توجه بوده و به صورت نابرابر با فقیر و ثروتمند برخورد می‌کنند. در دیدگاه سنتی از عدالت، تمثیل فرشته نابینا، ادعاهای حقوقی را به صورت منصفانه بر روی ترازو می‌سنجد. با انتصاب قضات همدل، این نابینایی

۱. میثا کامیاب و محمد جلالی، «حقوق و هیجان، دلالت‌های علم عصب‌شناسی برای تصمیم‌گیری قضایی»، مجله علمی پژوهشی حقوق پزشکی، دوره ۱۶، شماره ۵۷، (۱۴۰۱)، صص ۶۷۵-۶۶۰ و ۶۶۱-۶۶۲.

2. Ibid.

از بین رفته و قاضی برای طرفی که بیشترین همدلی را با او دارد، رأی خواهد داد.^۱ به تعبیری «عدالت نابینا است، ولی همدلی نابینا نیست. قضات همدل از زوایای کور پرونده استفاده کرده و به جای وزن‌دهی صرف به ادله با توجه به قانون، توجه‌شان به یک طرف معطوف می‌شود. قضات همدل، انگشت خود را بر ترازوی عدالت قرار داده و ترازنی که قانون به شکل دقیق برقرار کرده را بر هم می‌زنند. آن‌ها از نقش خود به عنوان شعبه‌ای قضایی فراتر می‌روند و عوامل غیرحقوقی و نامرتبط را مد نظر قرار می‌دهند».^۲

آنچه فرد همدل و توانا در درک احساسات دیگری را انسانی ستودنی می‌سازد، ناگزیر او را به قاضی‌ای ناکارآمد بدل می‌کند. با تقلیل دادن بسیاری از پرونده‌ها به بُعد انسانی آن‌ها و امتناع از توجه آن با استدلال‌های حقوقی، خطر ایجاد رویه قضایی احساسی^۳ وجود دارد.^۴ با توجه به تفاوت قضات در حس کردن هیجان‌ها، رفتاری برابر با افراد مراجعه‌کننده به دادگاه صورت نخواهد گرفت. قاضی همدل بر اساس علایق یا موارد مورد تنفر خود، حس همدلی خواهد کرد و این پیروی از علایق یا موارد مورد تنفر منجر به رفتار دلبخواهی^۵ می‌شود. به باور پاول بلوم، همدلی؛ شرایط بی‌عدالتی، بی‌رحمی و تبعیض را در جامعه ایجاد می‌کند و راهنمایی ضعیف برای اخلاق است. برای اخلاقی بودن، باید به منطق و عقلانیت اولویت بخشید.^۶

در پاسخ به این ادعا می‌توان گفت هیچ دلیلی دال بر آن وجود ندارد که افراد همدل در مقایسه با افراد غیرهمدل تمایل بیشتری به نشان دادن رفتارهای دلبخواهی دارند. برعکس، در صورت تعارض منافع فرد همدل با دیگری، اگر بنا باشد وزن دادن به این

1. Lino A. Graglia, "Birthright Citizenship for Children of Illegal Aliens: AN Irrational Public Policy", Texas Review of Law & Politics, Vol. 14, No. 1, (2009), p. 60.

2. Ibid.

3. Jurisprudence of Sentiments.

4. Jeffrey Rosen, "Sentimental Journey: The Emotional Jurisprudence of Harry Blackmun: Criticism of Retiring United States Supreme Court Justice", The New Republic, May 2, (1994), 13, available at: <https://newrepublic.com/article/62712/sentimental-journey>.

5. Arbitrariness.

6. Bloom, op.cit., at 7.

منافع موجب رنج دیگری شود، با درک آن رنج به واسطه همدلی، قرار گرفتن در جایگاه او و تصور وضعیتش، احتمال برخورد دلبخواهی کاهش می‌یابد.^۱

۲-۱-۲. حاکمیت قانون

الگوی حاکمیت قانون، بر آن است که تکلیف موضوعات مشابه باید به صورت کلی و با برخورد یکسان تعیین گردد. هدف حقوق نوشته آن است که از افراد فراتر رود، زیرا تمرکز بر افراد می‌تواند آسیب‌زا باشد.^۲ به عقیده مخالفان همدلی قضایی، همدلی در نهایت به ضدیت با حاکمیت قانون خواهد انجامید. برخوردهای نابرابر ناشی از تفاوت در همدلی، به معنای اعمال متفاوت قانون است. اگر قانون به صورت مستمر در معرض تفسیر و تأثیرپذیری از هیجان‌های دیگری باشد، سخن گفتن از حاکمیت قانون بی‌معنا است. به‌ویژه در نظام‌های حقوق عرفی باید توجه داشت که قاضی با ارائه تفسیری گسترده از قانونی مبهم یا قانون اساسی در واقع دست به قانون‌گذاری می‌زند و رأی او می‌تواند مبنای پرونده‌های دیگر قرار گیرد. چون قضاوت بر اساس همدلی نوعی وضع مقرر از مسند قضا است، در استفاده از معیار همدلی به هنگام ایفای نقش قاضی باید تردید به خود راه داد. قاضی همدل با یدک کشیدن عنوان کنش‌گر، صرفاً نقش خود را محدود به حل و فصل اختلافات مطابق با قانون نمی‌داند و با استفاده از صلاحیت‌های تشخیصی گسترده به دنبال گسترش عدالت اجتماعی هست.^۳ خواستن از قضات برای رأی بر اساس همدلی در واقع نادیده گرفتن قانون و در عوض صدور رأی به نفع اقلیت‌ها و ستم‌دیده‌ها است. این ایراد نیز تفاوت مهم همدلی با همدردی را نادیده می‌گیرد. همدلی بر اساس تعریف، نتیجه رفتاری نداشته و الزاماً به عمل نمی‌انجامد. در هر صورت هیچ تضمینی وجود ندارد که قاضی فاقد همدلی به حاکمیت قانون پایبند باشد و عوامل دیگری وی را از رعایت قانون دور نسازد.

1. Amy Kind, "Empathy, Imagination, and the Law", In Amalia Amaya and Maksymilian Del Mar, eds, *Virtue, Emotion and Imagination in Law and Legal Reasoning* (Oxford: Hart Publishing, 2020) at 185-186.

2. Massaro, op.cit., at 2101.

3. Colby, op.cit., at 1951-1953.

۲-۲. نفی باورهای نادرست مورد همدلی قضایی

استدلال به نفع پذیرش همدلی در قضاوت، به رد باورهای ناصحیح در مورد آن بستگی دارد. رد این باورها که در سطور زیر مورد بررسی قرار می‌گیرند، به درکی واقع‌بینانه می‌انجامد: اینکه الگوی حاکمیت قانون، نباید مانع استفاده قضات از فهم تجربی خود از جهان - یا عقل عملی - شده یا موجب نادیده گرفتن و انکار دغدغه‌های انسانی موجود در چارچوب حقوقی خاصی شود.^۱ همچنین فاصله داشتن قاضی از طرف‌ها و نادیده گرفتن هیجانات آن‌ها باعث می‌شود او مسئولیت و پیامدهای عمل قضایی خود را نپذیرد.^۲ گرایش افراطی به حاکمیت قانون ممکن است به نادیده گرفتن افراد منجر شده و انسجام منطقی و پیش‌بینی‌پذیری که حاکمیت قانون به دنبال آن است را بر عدالت ماهوی اولویت دهد.

۲-۲-۱. اشتباه همدلی‌گزینی با قضاوت غیرسوگیرانه

قضات در بسیاری از موارد با افرادی برآمده از زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی آشنا، مواجه می‌شوند. کسانی که روزهای خود را با افراد دارای زمینه‌ها، مفروضات و دیدگاه‌های مشترک سپری کرده‌اند، ممکن است دیدگاه خود را به‌عنوان دیدگاه همگانی در نظر بگیرند. این اشتباه در زندگی شغلی قضات اتفاق می‌افتد، به‌ویژه که به آن‌ها القا شده که واقعاً دیدگاه‌های خود را از جایی نگرفته‌اند.^۳ همدلی با افراد هم‌نوع، بدون آنکه قاضی متوجه شود می‌تواند به صورت خودکار و به اندازه‌ای ساده اتفاق بیفتد که حتی متوجه وقوع آن نیز نشوند، فرد سفیدپوست با سفیدپوست و فرد ثروتمند با ثروتمند، همدلی بیشتری دارد.^۴ قاضی که ایده همدلی قضایی را رد می‌کند، ناخودآگاه وزنی نامناسب را در محاسبه دگرینی خود به منافع آن‌هایی می‌دهد که چشم‌انداز آن‌ها به طور طبیعی به او نزدیک‌تر است. به این ترتیب، او ناخواسته دست به همدلی‌گزینی می‌زند.

1. Massaro, op.cit., at 2100.

2. Kathryn Abrams, "Seeking Emotional Ends with Legal Means", California Law Review, Vol. 103, No. 6, (2015), p. 1660.

3. Bandes, op.cit., 2009 at 139.

4. Mirja Kalliopuska, "Empathy and Birth order", Psychological Reports, Vol. 55, No. 1, (1984), pp. 115-118.

جهان‌بینی فرد تعیین می‌کند که او با واقعیت هیجانی^۱ چه کسی به‌طور طبیعی همدلی دارد. به تعبیر مارونی، کسانی که درون جهان فرضی ما قرار دارند مانند ما هستند و ما «آنها را حس می‌کنیم»^۲. قاضی که به شکل آگاهانه یا غیرآگاهانه تنها با طرف‌های دعوایی همدلی می‌کند که به گروهی مشابه او تعلق دارد، دچار خطای بسیار مهمی می‌شود. تعهد به همدلی، تعهد به همدلی‌گزینی (همدلی با طرفی که قاضی ترجیح دهد) نیست، زیرا همدلی‌گزینی در هر صورت با تصمیم‌گیری قضایی مطلوب ناسازگار است.^۴ همدلی برای افراد غیرمشابه تلاش بیشتری را می‌طلبد، اما غیرممکن نیست. خطای بسیار غالب به هنگام همدلی آن است که اکثر بازیگران حقوقی بین اشخاص و تجربه آنها از قانون تفاوتی نمی‌بینند، آنها خود را در وضعیت حقوقی یا اجتماعی فرد تصور کرده و روایات و تجارب آنها را در قالب روایتی از پیش موجود قرار می‌دهند.^۵ همدلی‌گزینی ناآگاهانه که تصور برابری را به دنبال دارد، به مراتب خطرناک‌تر است، زیرا موجب می‌شود قاضی دیدگاه خود را با «دیدگاهی مستقل» اشتباه کرده و از جستجو برای دیدگاه دیگران اجتناب کند.^۶ در این حالت در هر صورت برابری که استدلال اصلی مخالفان همدلی قضایی است، به خطر می‌افتد.

۲-۲-۲. تصور به همراه داشتن عمل

یکی از تصورات اشتباه در مورد همدلی آن است که همدلی همواره پاسخ‌های نوع‌دوستانه تولید می‌کند. ولی نمی‌توان رابطه همدلی با پاسخ‌های نوع‌دوستانه را از جنس علیت دانست.

1. Emotional Reality.

2. We Feel Them.

3. Maroney, T. A, "Emotional Common Sense as Constitutional Law", *Vanderbilt Law Review*, Vol. 62, No. 3, (2009), 880.

4. Emily Kid White, "On Emotions and the Politics of Attention in Judicial Reasoning", In Amalia Amaya and Maksymilian Del Mar, eds, *Virtue, Emotion and Imagination in Law and Legal Reasoning* (Oxford: Hart Publishing, 2020), at 101-120.

5. Emily Kid White, "Images of Reach, Range, and Recognition: Thinking about Emotions in the Study of International Law", In Susan Bandes et al., eds, *The Research Handbook on Law and Emotion* (Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2021) at 493-495.

6. Bandes, op.cit., 2009 at 141.

وجود ظرفیت همدلی الزاماً وجود فردی با رفتار همدلانه را نتیجه نمی‌دهد. وجود پاسخ‌های همدلانه در ذهن نیز الزاماً فرد را به نمایش رفتارهای کمک‌کننده ترغیب نمی‌کند.

مطالعه رفتار همدلانه در گونه‌های جانوری پستاندار نزدیک به انسان، همدلی را عامل تعیین‌کننده در رفتارهای مربوط به مراقبت نمی‌داند. مداخله والدین برای کمک به فرزند معمولاً نه به واسطه نیاز او، بلکه به دلیل وجود محرک خارجی خطر که پاسخ‌های رفتاری دفاعی را فعال می‌سازد، به وقوع می‌پیوندد.^۱ همین مسئله در مورد انسان نیز صدق می‌کند. بروز رفتار نوع‌دوستانه از سوی فرد همدلی که با رنج دیگری دچار حس پریشانی شده به عواملی مانند مهارت او در ابراز همدلی، ابزارهای در دسترس برای نمایش همدلی و وجود ابزارهای جایگزین بستگی دارد.^۲ اگر ابزارهای کمک‌کننده کم باشد، فرد همدل پاسخی نمی‌دهد و هیجان حس شده را سرکوب می‌کند.

مفهوم همدلی به‌جز درک رنج مخاطب همدلی، توضیح نمی‌دهد که چرا باید به دنبال کاهش رنج انسان بود یا معیاری برای تعیین اینکه پاسخ همدلانه باید به سوی رنج چه کسی هدایت گردد، ارائه نمی‌کند. بنابراین کاربردی بودن این واژه برای حقوق، قاضی را از به‌کارگیری مفاهیم دیگری مانند تساهل، عدالت، انصاف و یا مهربانی انسان‌بی‌نیاز نمی‌کند.^۳ /می‌کایند^۴ این ایراد را مطرح می‌کند که همراه نبودن همدلی با رفتار، آن را به مفهومی پوچ در حقوق تبدیل می‌کند. او همزمان پاسخ می‌دهد که چنین نیست. اگرچه همدلی رفتار خاصی را به همراه ندارد و همواره به صدور رأی به نفع کسی که قاضی با او همدلی دارد منجر نمی‌شود، اما ممکن است قاضی را به سوی ارزیابی مجدد دلایل سوق دهد تا اطمینان یابد هیچ چیز از دید او پنهان نمانده است یا از صلاحیت‌های تشخیصی مجاز خود

1. Jay S. Rosenblatt, "Outline of the Evolution of Behavioral and Nonbehavioral Patterns of Parental Care among the Vertebrates: Critical Characteristics of Mammalian and Avian Parental Behavior", *Scandinavian Journal of Psychology*, Vol. 44, No. 3, (2003), at 265–271.

2. Henderson, op.cit., at 1583.

3. Massaro, op.cit., at 2109.

4. Amy Kind.

استفاده کند. همچنین همدلی با یک طرف خاص می‌تواند او را متوجه احتمال وجود سوگیری‌ها به نفع مخاطب همدلی کرده و راه‌هایی برای مقابله به او نشان دهد.^۱

۳-۲-۲. عدم ایجاد فلج اخلاقی

ممکن است تصور شود که همدلی به ناتوانی در تصمیم‌گیری یا انتخاب نادرست تصمیم‌های اخلاقی منجر می‌شود. برای مثال ما از همدلی با مجرمان امتناع می‌کنیم، زیرا همدلی ممکن است ما را متوجه ابهام اخلاقی در جرم‌انگاری جرایم آن‌ها سازد. در نتیجه آگاهی خود را از ظلم‌های متعددی که در حق آن‌ها قبل از تبدیل شدن به مجرم روا شده، منصرف می‌سازیم.^۲

لین هندرسون به ترس نقل شده از برونو بتل‌هایم^۳ اشاره کرده که فهم همگان، بخشیدن همگان خواهد بود، اعمالی چنان وحشیانه وجود دارد که وظیفه ما در برابر آن‌ها رد و مقابله و نه فهم همدلانه آن‌ها است. چنانچه شاید همدلی با کسانی مانند هیتلر به لحاظ اخلاقی با چالش مواجه باشد. برای عبور از این چالش، باید پرسیم چرا نمی‌توانیم همدل باشیم؟ ممکن است به دلایل اخلاقی انتخاب کرده باشیم تلاشی در جهت همدل بودن به عمل نیاوریم و در عین حال متوجه باشیم چرا نازیسم برای مردم آلمان تا این اندازه جذاب بوده است.^۴ به همین صورت، همدلی قاضی با متهم و در عین حال کنار گذاردن وی از اجتماع با اعمال مجازات، با هم سازگار است. زیرا انسان به عنوان فاعل اخلاقی با درک دیدگاه‌های دیگران و تلاش برای همدل شدن با آن‌ها، از انتخاب‌های اخلاقی که پیش روی خود داشته آگاه است و در نهایت یکی را برمی‌گزیند. بنابراین نمی‌توان مدعی بود قاضی یا هر فرد دیگری با تلاش برای همدل بودن به بن‌بستی اخلاقی خواهد رسید.

تنظیم هیجان به ما اجازه می‌دهد که از اشتراک عاطفی ناخودآگاه با دیگری اجتناب کنیم. همچنین ما را قادر می‌سازد در نهایت از میان انتخاب‌های بی‌شماری که همدلی پیش

1. kind, op.cit., at 183-185.

2. Henderson, op.cit., at 1584.

3. Bruno Bettelheim.

4. Henderson, op.cit., at 1984-1985.

روی ما می‌گذارد یکی را انتخاب کنیم. وجود عنصر تنظیم هیجانی، همدلی را هم از قضاوت‌گزینی دور می‌سازد و هم مانع از ایجاد فلج اخلاقی خواهد شد.

۳. نمونه‌ها، استفاده از زبان احساس در عمل

استفاده از روش همدلانه در قضاوت به‌ویژه در دعاوی حقوق اساسی، از اهمیت برخوردار است، زیرا تنها با استفاده از روش همدلانه می‌توان معانی یا اهمیت حق‌ها را دریافت. حق‌های مندرج در قانون اساسی خود را تفسیر نمی‌کنند و در این دعاوی منافع متعارض بسیار زیادی مطرح می‌شود. به همین دلیل قاضی باید به وضعیت‌های ذهنی طرف‌های دعوا و حتی افرادی که ممکن است تحت تأثیر قرار گیرند، دسترسی داشته باشد.^۱ قاضی که بیش از همه دلبسته حاکمیت قانون شکلی است، بیشترین مشکل را برای سازش میان پاسخ‌های همدلانه دارد. بندهای آتی، نمونه‌های عملی را بیان می‌کند که داشتن دید همدلانه به قضات کمک کرده تا معنای حق‌ها را گسترش دهند.

۳-۱. پرونده جستجوی برهنه دانش‌آموز دبیرستان

در پرونده *سافورد علیه ردینگ*،^۲ در دیوان عالی آمریکا، پرسش اساسی این است که آیا جستجوی برهنه یک دانش‌آموز دبیرستان برای یافتن قرص‌های مخدر، متمم چهارم قانون اساسی آمریکا^۳ را نقض کرده است یا خیر؟ برای حل این مسئله، دادگاه باید میزان مداخله‌گرانه بودن این جستجو، اهمیت منفعت عمومی و شیوه دولت برای برآوردن این منفعت را تعیین می‌کرد. برای ارزیابی مداخله‌گرانه بودن این جستجو، قضات باید می‌دانستند دیگران آن موقعیت را چگونه تجربه می‌کنند. برای فهم منفعت عمومی، قضات باید خود را به جای مدیران مدرسه قرار می‌دادند. بدون در نظر گرفتن دیدگاه همه اطراف دعوا توسط دادگاه، تصمیم‌نهایی بر مبنای اطلاعات ناقص صورت می‌پذیرفت.

1. Corso, 2014, at 104-105.

2. Safford Unified School District v. Redding, 557 U.S. 364, (2009).

۳. این متمم ناظر به منع توقیف و تفتیش غیرقانونی است. بنگرید به:

https://www.law.cornell.edu/wex/fourth_amendment.

قاضی سوتر^۱ با نزدیک شدن به ذهن مدیر مدرسه بیان می‌دارد: «ترجیح می‌دهم یک بچه را با جستجوی برهنه خجالت‌زده کنم تا اینکه بچه‌های دیگر به خاطر توزیع مواد مخدر در زمان ناهار بمیرند و همه چیز به هم بریزد».^۲ در این پرونده توجه اندکی به دیدگاه دانش‌آموز صورت پذیرفت و تنها قاضی بریر در مورد تجربه او پرسش‌هایی مطرح کرد، اما در نهایت برای فهم ماهیت این تعرض، آن را به عوض کردن لباس در رختکن شبیه دانست. برعکس، به عقیده قاضی گینزبرگ، برهنه ساختن دختری سیزده ساله در برابر مقامات مدرسه که به او برای مخفی کردن آبیوپروفن شک کرده بودند را نمی‌توان به این تجربه شبیه دانست.

در نهایت دیوان عالی تجربه شخصی ردینگ را «شرمسار کننده، ترس‌آور و تحقیر کننده» توصیف کرد. قضات در ارزیابی معقول بودن انتظار وی بر حریم خصوصی، به تجارب دیگر تکیه کردند که نشان‌دهنده «تجربه مستمر افراد جوان دیگری بود که مورد بازرسی قرار گرفته بودند و جوان بودن آن‌ها و آسیب‌پذیری‌شان، ماهیت تعرض را پررنگ‌تر می‌ساخت».^۳

۲-۳. تبعیض نژادی

در آمریکا پس از صدور رأی پلسی علیه فرگوسن، دیوان عالی جدایی نژادی را بر اساس دکترین «جدا ولی برابر» که جدایی وسایل حمل و نقل، مدارس و سالن‌های نمایش را مجاز می‌شمرد، مطابق با قانون اساسی دانست.^۴ در پرونده براون علیه هیئت آموزش،^۵ دادگاه مستقیماً با روایت‌های دیگران مواجه بود. قاضی جکسون که از آثار وحشتناک تبعیض نژادی در دوران کاری خود به‌عنوان دادستان کل آگاه بود، بیان داشت: «شکی ندارد که جدایی نژادی تجربه دردناکی برای سیاه‌پوستان بوده است»، اما دادگاه نمی‌تواند این «عوامل ذهنی و سیال روان‌شناسی را وارد حقوق

1. Souter.

2. Safford, op.cit.

3. Ibid.

4. Plessy v. Ferguson, 163 U.S. 537 (1896).

5. Brown v. Board of Education of Topeka, 347 U.S. 483 (1954).

کند».^۱ از آن سو، قاضی بلک که سیاه‌پوست بود، همدلی بیشتری با روایت سیاه‌پوستان در این پرونده داشت: نیازی نبود پژوهشگران یا فیلسوفان به او بگویند که هدف از جداسازی نژادی چه بوده، با زندگی در جنوب آمریکا او به خوبی می‌دانست که تبعیض علیه سیاه‌پوستان مبتنی بر این باور بوده که آن‌ها «موجوداتی مادون هستند».^۲

در این میان قضاتی که با طرف سیاه‌پوست هم‌ذات‌پنداری نشان دادند، بیشتر بر بعد آموزشی و نه تحقیر سیاه‌پوستان متمرکز بودند. به نظر آن‌ها ادغام و مشارکت صحیح آفریقایی-آمریکایی‌ها در جامعه مستلزم برخورداری از تحصیلاتی شایسته، مشابه تحصیلات سفیدپوستان بود. در نهایت به واسطه تلاش برای دریافت حس پریشانی سیاه‌پوستان و وضعیت دردناک ایجاد شده برای آن‌ها، دادگاه نتیجه می‌گیرد که در حوزه آموزش عمومی، دکترین «جدا ولی برابر» هیچ جایگاهی ندارد. تفکیک نژادی آموزش در ذات خود نابرابر و به همین دلیل ناقض قانون اساسی آمریکا است.

رأی دادگاه در این مورد به صراحت به احساسات، رنج انسانی و شر اخلاقی اشاره کرده بود. شناسایی تجربه احساسی انسان و رنج او به وضوح در متن رأی آشکار است: «جدا ساختن کودکان مدرسه‌ای از افراد همسن و دارای توانایی‌های یکسان تنها به دلیل نژاد آن‌ها احساس مادون بودن نسبت به جایگاه‌هشان در جامعه را ایجاد می‌کند؛ و تأثیری غیرقابل بازگشت بر قلب‌ها و ذهن‌های آن‌ها می‌گذارد».^۳

تفاوت این رأی مهم دیوان عالی با رأی پلسی را می‌توان ناشی از وجود یا فقدان دیدگاه همدلانه دانست. علی‌رغم شباهت ماهیت دو موضوع در نهایت همدلی، مفهومی تازه از قانونی بودن ارائه می‌کند.

در پرونده مک‌جینست با موضوع آزار در محل کار نیز عنصر نژاد مطرح بود و از قضات خواسته شد که داستان شاکی را از منظر شخص معقولی ارزیابی کنند که در نژاد یا قومیت با او مشترک است و به این ترتیب با افزودن عنصر همدلی، تصمیم بگیرند. در این پرونده بر اهمیت اخذ دیدگاه دیگری چنین صحنه گذاشته شد که:

1. Ibid.

2. Henderson, op.cit., at 1592-93.

3. Ibid. at 1954.

«نظرات یا اقدامات نژادپرستانه در نظر کسی که عضو گروه هدف نیست، ساده و ناچیز و حتی بی‌اهمیت جلوه می‌کند، ... با در نظر گرفتن وجود و شدت تبعیض از منظر شخص معقول از نژاد شاکی، اشکالی از تبعیض را می‌شناسیم که واقعی و دردناک هستند».^۱

در ارزیابی ادعای محیط کار خصمانه، دادگاه در نهایت با توجه به اثر واژه کاکاسیا و خشونت نژادی ناشی از این واژه، بیان داشت که گرافیتی‌های توهین‌کننده در محیط کار و آزار کلامی، عواملی تعیین‌کننده در ارزیابی محیط کار هستند. نگاه‌های مبتنی بر نژاد و تجارب آمریکایی‌های سیاهپوست حتی می‌تواند موجب شود وقایع غیرآزارگرانه به صورت تحقیرآمیز، تهدیدآمیز و حتی ناراحت‌کننده تعبیر شود.^۲ به این ترتیب، دیدگاه فرد سیاهپوست باعث می‌شود دامنه مفهوم آزار در محیط شغلی گسترش یابد و مواردی را شامل شود که بدون در نظر گرفتن هیجانات او و حس تحقیر، در زمره آزار قرار نمی‌گرفتند.

۳-۳. انتخاب در مورد سقط جنین

همدلی یا محدودیت درک دیدگاه دیگری در تعیین نتیجه پرونده‌های مهم تعیین‌کننده است. در پرونده *گونزالس علیه کارهارت*^۳، اکثریت دادگاه اعلام کردند که دولت می‌تواند مانع از اجرای تصمیم یک زن برای رعایت توصیه پزشکش برای سقط جنین جزیی شود. این ممانعت بر مبنای «حفاظت از پیوند عشق میان مادر و فرزند وی» مستدل شد. به بیان قاضی کنیدی^۴ در این پرونده: «باید نتیجه گرفت که بعضی از زنان بعداً از انتخاب خود برای نابودی زندگی کودک [...]، حسرت می‌خورند. افسردگی شدید و از دست دادن عزت نفس پس از سقط جنین می‌تواند رخ دهد ...».

روشن است مادری که از انتخاب خود حسرت می‌خورد، باید با اندوهی اضطراب‌آورتر و عمیق‌تر از آنچه فکر می‌کرده سر کند، اندوه آنچه نمی‌فهمیده، اینکه او

1. McGinest v. GTE Service Corp., 360 F.3d 1103 (9th Cir. 2004) at 1116.

2. Ibid.

3. Gonzales v. Carhart, 550 U.S. 124 (2007).

4. Kennedy.

به پزشکی اجازه داده تا مجسمه را سوراخ کرده و مغز در حال رشد کودک متولد نشده‌اش را خالی کند...»^۱.

مارونی دو ایراد اساسی به این رای می‌گیرد. اول، این رأی عشق مادر-فرزندی را به عنوان امری همگانی مفروض گرفته است. فهم عمومی در مورد عشق مادر به فرزند واقعیتی همگانی نیست، بلکه بیانگر این ارزش است که مادران باید فرزندان خود را دوست داشته باشند. دوم، او با ارجاع به عنصر شناختی هیجان، تصور کشتن فرزند را زمانی ممکن می‌داند که بتوان به جنین شکل گرفته عنوان فرزند و به زن باردار عنوان مادر را اطلاق کرد. او استفاده از واژگانی مانند «فرزند متولد نشده» یا «زندگی کودک» را دال بر انتخاب روایت‌هایی می‌داند که با هیجان قضات مرتبط است. با یکسان پنداشتن جنین و کودک، زن باردار ناگزیر به مادری تبدیل می‌شود که باید از کشتن فرزندش احساس گناه کند.^۲

این پرونده را می‌توان در کنار پرونده *مدسن علیه مرکز بهداشت زنان*^۳ مورد بررسی قرار داد که در آن دیوان عالی آمریکا ایجاد ممنوعیت برای حضور مخالفان سقط جنین در اطراف کلینیک را خلاف متمم اول قانون اساسی آمریکا و حق بر بیان آزاد تشخیص نداد.^۴ در این پرونده، اکثریت پذیرفتند که عبور کردن از صف تظاهرکنندگان برای ورود به کلینیک، باعث ایجاد «سطح غیرمعمول اضطراب و تنش» می‌شود. مارونی تفاوت در استدلال را به تفاوت در دیدگاه اشخاصی مربوط می‌داند که قضات تلاش کرده‌اند به آن نزدیک شوند. قضات اکثریت به دیدگاه ارائه‌کنندگان خدمات بهداشت و درمانی اشاره داشتند که از خشونت و سروصدا هراسان بوده و نگران سلامت بیماران خود بودند یا

1. Gonzales, op.cit.

2. Maroney, op.cit., at 890-891.

3. Madsen v. Women's Health Center, Inc., 512 U.S. 753 (1994).

۴. در این پرونده مرکز سلامت زنان، کلینیک‌های متعددی برای سقط جنین در فلوریدا داشت. در سال ۱۹۹۲، دادگاهی ایالتی در واکنش به تظاهرکنندگان ضد سقط جنین، مانع از تظاهرات نزدیک کسانی شد که قصد ورود به کلینیک را داشتند. شش ماه بعد دادگاه با پذیرش درخواست این مرکز برای گسترش منطقه ممنوع، تظاهرات کنندگان را از نزدیک شدن به ۳۶ فوتی کلینیک، ایجاد سر و صدا و استفاده از تصاویر و پلاکارد برای مراجعه کنندگان منع کرد. زمانی که خواهان‌ها مدعی شدند این محدودیت‌ها آزادی بیان آن‌ها را نقض کرده، دادگاه عالی کالیفرنیا مبادرت به رد دادخواست کرد.

دیدگاه مراجعه‌کنندگان و خانواده‌های آنها که نیازمند محیطی آرام در آن شرایط استرس‌زا بودند. قضات اقلیت خود را در کفش اعتراض‌کنندگانی گذاشته بودند که به «ابزارهای صلح‌آمیز و مدنی» نیاز داشتند تا دیگران را در مورد «ارزش‌های اخلاقی و مذهبی خود» قانع کنند، این که «سقط جنین گرفتن زندگی انسانی دیگر است».^۱ در هر صورت، این پرونده‌ها نشان می‌دهد زمانی که مسئله‌ای با درگیری هیجانی بالا مطرح باشد، تلاش برای در نظر گرفتن دیدگاه هر دو طرف و همدلی با آنها یکی از مهم‌ترین وظایف قاضی در فرآیند صدور رأی است.

۴. ایجاد قوه قضاییه همدل

جامعه‌پذیری ما به هنگام رشد و یادگیری و تجارب کودکی‌مان، میزان توانایی ما را در همدلی در آینده مشخص می‌کند. کسی که رنج بیشتری تجربه کرده توان بیشتری در شخصی‌سازی^۲ رنج دیگری دارد.^۳ آموزش‌های حقوقی می‌توانند مانع از شکل‌گیری پاسخ‌های همدلانه شوند، زیرا عوامل خاصی از جمله هیجانات را نامربوط می‌پندارد. به تعبیر هندرسون، ساختارهای ایدئولوژیک در گفتمان حقوقی و شناخت، مانع از استدلال عاطفی می‌گردد. نتیجه آن است که به قول او، شیوه فهم همدلانه به حاشیه رانده می‌شود.^۴ ما در مقام انسان همیشه از همدلی استفاده می‌کنیم و برخلاف نیت خوبمان، این همدلی همواره گزینشی و همراه با نکات کور است. در صورت آگاهی از این مسئله می‌توان در راستای اصلاح آن کوشید، ولی مطالعه روان‌شناسی شناختی و تصمیم‌گیری نشان می‌دهد که ما همواره در تعیین ایرادات مفروضات خود و انتقاد از آنها خوب عمل نمی‌کنیم. راه بهتر برای اصلاح همدلی گزینشی، بحث با دیگرانی است که دیدگاه‌های متفاوتی دارند. قضات مانند سایر انسان‌ها، زمانی که مفروضات خود را مجدداً بررسی می‌کنند، تصمیمات بهتری اخذ می‌نمایند.^۵ اما بررسی این مفروضات نیز در فضای خلأ و بدون فراهم کردن

1. Maroney, op.cit., at 882-884.

2. Personalize.

3. Henderson, op.cit., at 1583.

4. Ibid. at 1576.

5. Bandes, op.cit., 2009 at 146.

زمینه‌های لازم اتفاق نمی‌افتد. قاضی که اهمیت همدلی را به‌عنوان پیش‌نیاز قضاوت عادلانه‌تر نپذیرفته و در صورت پذیرش، در فضایی تک‌صدایی به ایفای وظیفه می‌پردازد، وظیفه دشواری در برآوردن قضاوت همدلانه دارد. بنابراین نه تنها تشویق و جستجو برای این ویژگی که تکثرگرایی در انتصاب قضات اهمیت می‌یابد. سطور زیر، راه‌هایی را برای بهبود ظرفیت همدلی در قوه قضاییه ارائه می‌دهد.

۱-۴. توانایی همدلی برای انتصاب به‌عنوان قاضی

اگر مطلوب قوه قضاییه برآوردن قضاوت همدلانه باشد، اولین شرط برای محقق شدن این هدف، گنجاندن آزمون‌های همدلی به هنگام استخدام قضات و آموزش رویکرد همدلی در جریان استخدام است.

روانشناسان میان اندازه‌گیری همدلی موقعیتی^۱ - یعنی واکنش‌های همدلانه در موقعیتی خاص - و اندازه‌گیری همدلی مشربی^۲ - یعنی همدلی به‌عنوان ویژگی شخصیتی ثابت فرد - تمایز قائلند. همدلی موقعیتی با پرسش از فرد به هنگام قرار گرفتن در معرض یک موقعیت خاص یا اندازه‌گیری علائم فیزیولوژیک مانند ضربان قلب یا ضریب هدایت پوستی او اندازه‌گیری می‌شود. هیچ کدام از این‌ها ابزارهای ایده‌آلی نیستند. خود گزارش‌دهی نیز ممکن است تحت تأثیر معیارهای متعددی قرار گیرد. به جای نشان دادن حس واقعی فرد، پاسخ او ممکن است آگاهی او از هنجارهای رفتاری (چگونه باید رفتار کند) را نشان دهد. همچنین افراد در استفاده از واژگان برای بیان احساسات یا افکار خود از توانایی یکسانی برخوردار نیستند. اندازه‌گیری‌های فیزیولوژیک این مشکلات را ندارند، با این حال نمی‌توان از آن‌ها برای تمیز قطعی بین همدلی، همدردی و رنج روانی استفاده کرد.^۳ این دشواری‌ها نشان می‌دهد که برگزیدن قضات از میان افراد با توانایی همدلی بالا اگرچه اهمیت دارد، اما آموزش همواره باید نقش خود را به‌عنوان مهم‌ترین مؤلفه ایفا نماید.

1. Situational Empathy.

2. Dispositional Empathy.

3. Karsten Stueber, "Empathy" in Edward N Zalta, ed, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2019 Edition), Online: <https://plato.stanford.edu/archives/fall2019/entries/empathy>.

علاوه بر انتخاب قضات بر اساس آزمون‌های همدلی، آموزش توسعه این ظرفیت در بستر قضایی نیز از اهمیت برخوردار است. افرادی که رنج را تجربه کرده‌اند، احتمال بیشتری وجود دارد که رنج دیگران را شخصی‌سازی کنند و بنابراین بیشتر تحت تأثیر آن قرار می‌گیرند. به نظر می‌رسد انسان‌ها ظرفیت ذاتی برای همدلی دارند، ولی توسعه آن به یادگیری و تجربه بستگی دارد.^۱

در ادبیات همدلی معمولاً همدلی زنان بیشتر از مردان ارزیابی می‌شود. این همدلی، هم ریشه‌های تکاملی و هم ریشه‌های تربیتی دارد، زنان رفتار و حالت‌های هیجانی دیگران را بهتر و بیشتر پیش‌بینی می‌کنند و در نتیجه همدل‌ترند.^۲ به نظر می‌رسد توانایی همدلی با نحوه جامعه‌پذیری، آموزش و تجارب دوران کودکی مرتبط باشد. در جریان رشد، معمولاً دختران کوچک تشویق می‌شوند به مراقبت از دیگران بیندیشند و نقش مادری که با پیش‌بینی نیازهای دیگری گره خورده را بر عهده گیرند. به همین خاطر ممکن است مهارت‌های همدلی در زنان بیشتر توسعه یابد، ولی نمی‌توان آن را ادعایی مطلق یا طبیعی دانست. به‌ویژه باید توجه داشت که میزان همدلی نه تنها متأثر از عوامل زمینه‌ای است که می‌تواند به واسطه نقش‌های جنسیتی منحرف شود. در مطالعه‌ای، در مواردی که زنان تصور می‌کردند پرسش؛ متوجه توانایی‌های همدلی و نه اجتماعی آن‌ها است، حس همدلی بالاتری را گزارش می‌دادند.^۳

در پاسخ به ایرادات سنتی به قضاوت زنان بر اساس احساسات، باید بار دیگر توجه را به این نکته جلب کرد که همدلی الزاماً رویکردهای رفتاری به دنبال نمی‌آورد. در بستر

1. Martin Hoffman, "The Development of Empathy", In John P Rushton and Richard M Sorrentino, eds, *Altruism and Helping Behavior: Social, Personality, and Developmental Perspectives* (Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1981) at 41-63.

2. Leonardo Christov-Moore et al., "Empathy: Gender Effects in Brain and Behavior", *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, Vol. 46, No. 4, (2014), pp. 604-627.

3. Charlotte S. Löffler & Tobias Greitemeyer, "Are Women the More Empathetic Gender? The Effects of Gender Role Expectations", *Current Psychology*, (2021), pp. 220-231, <https://www.semanticscholar.org/paper/Are-women-the-more-empathetic-gender-The-effects-of-L%C3%B6ffler-Greitemeyer/7be9976c256bb6c3c89c10c1419bacb7c9bad4b5>.

قضایات رفتاریهایی مانند بخشندگی ممکن است در تعیین درجه مجازات‌ها یا رویکرد قاضی در مشخص کردن مجازات‌ها تعیین‌کننده باشد. بعضی از قضایات رتوف‌تر و بعضی نسبت به رنج دیگری بی‌تفاوت‌تر هستند. اما مطالعات تجربی روان‌شناسی نشان داده است بالاتر بودن میزان همدلی در زنان الزاماً به بخشندگی بیشتر نمی‌انجامد^۱ و در نتیجه رفتارهای ملایم‌تر را نتیجه نمی‌دهد. بنابراین قوه قضاییه‌ای که از قابلیت زنان به‌طور کامل استفاده نمی‌کند، بخش زیادی از ظرفیت موجود برای همدلی را از دست می‌دهد.

۲-۴. تعدد و تنوع قضایات در دادگاه‌ها

با توجه به محدود بودن تجارب زندگی هر فرد و شکل‌گیری دیدگاه او در بستری که در آن رشد یافته، نمی‌توان انتظار داشت قاضی امکان همدلی با تمامی اطراف دعوا را داشته باشد. به همین دلیل تعریف شعب با استفاده از نظام تعدد قضایات می‌تواند دیدگاه‌های جدیدی را به فضای رسیدگی وارد کند. این امر مستلزم افزایش بودجه دستگاه قضایی برای پوشش دادن هزینه‌های ناشی از استخدام قضایات جدید و اندیشیدن راهکارهایی برای تراکم پرونده‌ها است.

لزوم تنوع قضایات در نظام قضایی، در کنار تحلیل و اعمال قانون، به مهارت‌های ضروری دیگری برای قاضی بازمی‌گردد. قضایات باید استدلال‌های خود را با توجه به فهم شخصی متعارف سامان دهند و فهم این شخص متعارف، به معنای فهم شخص زیرک حقوقی نیست، بلکه مستلزم فهم تجارب مردم در جامعه و انسان برآمده از این جامعه است.^۲ قاضی به هنگام سنجش اعتبار یک شاهد یا تأثیری که رأی او می‌تواند به دنبال آورد، ناگزیر به تجارب زندگی خود رجوع می‌کند و زمینه‌های نژادی، قومی یا عقیدتی وی در ارزیابی این تجربه‌ها مؤثر است. بدون داشتن همدلی و توان گرفتن دیدگاه دیگری، این ارزیابی تنها ارزیابی خود او خواهد بود و شخص متعارف را کنار می‌گذارد.

1. Loren Toussaint & Jon R. Webb, "Gender Differences in the Relationship between Empathy and Forgiveness", *The Journal of Social Psychology*, Vol. 145, No. 6, (2005), pp. 673-685.

2. Edward M. Chen, "The Judiciary, Diversity, and Justice for All", *California Law Review*, Vol. 91, No. 4, (2003), p. 1117.

ضرورت رعایت تنوع تنها محدود به مرحله استخدام قضات نیست. رعایت تنوع و تکثر در انتخاب دانشجویان حقوق نیز موجب می‌شود قاضی آینده با گفتگو با دیگرانی از زمینه‌ها و تجارب متفاوت برای انجام وظایف قضایی آماده شود. کالدِر معتقد است اگر در دانشکده‌های حقوق به دانشجویان، استدلال با در نظر گرفتن هیجانات آموزش داده شود، آن‌گاه تکثر و تنوع نهفته در حقوق نیز عیان می‌شود.^۱

۳-۴. ترویج روایت‌گری حقوقی^۲

مارتا نوسبام در کتاب خود با عنوان «عدالت شاعرانه» می‌نویسد که ما برای پرورش موضعی اخلاقی به ادبیات و تصور ادبی نیاز داریم، به این صورت می‌توانیم همدلی لازم را با دیگر افرادی که زندگی‌شان دور از ماست، داشته باشیم و خیر آن‌ها در جهانی پر از دسته‌بندی در نظر بگیریم.^۳ روایت‌ها بین افراد مختلف ارتباط برقرار کرده و شیوه‌های تفکر خاصی را ترویج می‌کنند. بعضی روایت‌ها، روایت‌های دیگر را پنهان می‌نمایند، کم‌ارزش جلوه می‌دهند یا بی‌صدا ساخته و سرکوب می‌کنند. وابستگی نظام حقوقی به روایت‌ها برای مدت طولانی به دلیل شرح حقوق به عنوان نظامی عقلانی، مستقل و تشکیل شده از قواعد و اصول از نظرها پنهان بود،^۴ اما هیچ نهاد حقوقی یا زبان حقی بدون روایت‌هایی که آن را جایابی کرده یا بدان معنا دهند، وجود ندارد.^۵ درون این نهادهای حقوقی، بی‌توجهی به روایت‌ها حق‌ها را از جوهره خود تهی می‌سازد.

1. Gideon Calder, "Whose Body Is This? On the Role of Emotion in Teaching and Learning Law", In Susan A. Bandes et al, eds, *Research Handbook on Law and Emotion* (Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2019) at 75.

2. legal storytelling.

3. Martha C. Nussbaum, *Poetic Justice: The Literary Imagination and Public Life* (1997).

4. Milner S. Ball, "Stories of Origin and Constitutional Possibilities", *Michigan Law Review*, Vol. 87, No. 8, (1989), p. 2280.

۵. مطالعات جیمز بوید وایت در بازتعریف رابطه حقوق و روایت‌ها بسیار مفید واقع شد. امروزه بررسی نقش روایت‌ها بدون زیر سؤال بردن مشروعیت آکادمیک آن به راحتی صورت می‌پذیرد. بنگرید به:

James Boyd White, *Heracles' Bow: Essays on the Rhetoric and Poetics of the Law* (Madison: University of Wisconsin Press, 1985).

روایت داستان به شیوه‌های مختلفی با همدلی ارتباط پیدا می‌کند. روایت‌ها، فهم تجربی انسان را نشان می‌دهند و در نتیجه می‌توانند ابزار قدرتمندی در تسهیل فهم همدلانه باشند. داستانی ملموس بهتر از یک تئوری انتزاعی می‌تواند تجربه‌ای واقعی را نشان دهد و فرد را به سوی اهمیت دادن و پاسخ همدلانه سوق دهد. کسانی که روایت‌گری حقوقی و تصمیم‌گیری همدلانه را تشویق می‌کنند دو دغدغه مشترک دارند.

اول، تئوری و گفتمان حقوقی بسیار از تجارب فردی فاصله گرفته‌اند. دانشگاهیان، قضات و وکلا بدون پرداختن به دغدغه‌های انسانی، معمولاً به مفاهیم کلی استناد کرده و با انتزاعیات سروکار دارند. روایت‌ها می‌توانند حساسیت بازیگران حقوقی را نسبت به واقعیات برانگیزند و آن‌ها را به زندگی، چنانچه هست نه آنگونه که قانون در موردش صحبت می‌کند، بازگردانند. روایت‌ها راهی برای بازگرداندن و نزدیک ساختن حقوق به زندگی مردم هستند.^۱

دومین دغدغه بعضی از طرفداران روایت‌گری حقوقی، هنجاری است. اعتبار بخشیدن به روایات فردی و تجربه منحصر به فرد آن‌ها، بی‌آنکه از چارچوب قانونی خارج شود، اعتبار بخشیدن به صداهای «کمتر شنیده شده» است. این دیدگاه دال بر آن است که تمام صداها ارزشی برابر دارند. کرامت انسانی – اینکه هر روایت‌گر غایت در خویش است و نه ابزار – یک اصل هنجاری غیرضمنی در رویکرد روایت‌گری حقوقی است.^۲ با گستراندن امکان شنیدن صداهای متفاوت و همدلی قضایی، آنچه در نهایت تضمین خواهد شد، کرامت انسانی است.

نتیجه‌گیری

پذیرش همدلی در قضاوت یا همدلی قضایی همان مسیری را در حقوق پیموده است که هیجان‌ها نیز طی کرده‌اند. با کنار رفتن دوگانه سنتی عقل و هیجان و پذیرش نقش هیجان‌ها در تصمیم‌گیری قضایی، اهمیت همدلی به موازات آن که در فضای قضاوت روشن شده،

1. Massaro, op.cit., at 2106.

2. Sherwin, R. K., "A Matter of Voice and Plot: Belief and Suspicion in Legal Storytelling" Michigan Law Review, Vol. 87, No. 3, (1988), 578-81. 543-612.

از مناقشه نیز دور نمانده است. مخالفان به کارگیری همدلی قضایی به ارزش‌هایی مانند حاکمیت قانون و برابری اشاره می‌کنند و بر آن هستند که فردی همدل، انسانی شایسته اما قاضی است که بی‌طرفی و عدالت را خدشه‌دار می‌سازد.

پذیرش همدلی قضایی مستلزم ارائه تعریفی صحیح با تعیین مرزهای آن با مفاهیم مجاور مانند همدردی و رد باورهای نادرست در مورد این مفهوم است. همدلی با عناصر شناختی (تصور) و اشتراک عاطفی مشخص می‌شود. با این ظرفیت، قاضی ضمن آگاه بودن به مجزا بودن وجودش از اطراف دعوا، تلاشی فعال برای فهم دیدگاه‌های آن‌ها به عمل می‌آورد. برخلاف همدردی، همدلی همواره با عمل و تلاش برای کاهش رنج دیگری همراه نیست، چنانچه هیجانات نیز تنها گرایش رفتاری داشته و ممکن است به رفتاری خاص منجر شوند یا خیر، در نتیجه همدلی همواره به قضاوت سوگیرانه نمی‌انجامد. برعکس، فقدان همدلی موجب می‌شود تنها دیدگاهی که قاضی حس نزدیکی بیشتری به آن دارد، اولویت یابد.

با معرفی قضاوت بدون هیجان به عنوان الگویی مطلوب، همدلی گزینشی و عدم آگاهی از محدودیت‌های دیدگاه فردی اجتناب‌ناپذیر است. همزمان فلج اخلاقی را نیز به دنبال نمی‌آورد و قاضی را در وضعیت بلا تکلیفی میان هیجان‌های مختلف نیز قرار نمی‌دهد. با پذیرش الگوی قاضی همدل به عنوان الگوی مطلوب، دادرس به برآورنده صلحی بدل می‌شود که به چشم احسان به اطراف دعوا می‌نگرد و دادخواهی را با توجه به تمام واقعیات پرونده انجام می‌دهد.

برای تحقق این الگوی مطلوب و برای پرورش همدلی، همدلی باید آموزش داده شود و تعدد و تنوع در انتخاب قضات مد نظر قرار گیرد. استفاده از ظرفیت زنان در قوه قضاییه باید برحسب توانایی واقعی آن‌ها و نه مبتنی بر کلیشه‌های جنسیتی صورت پذیرد. همچنین استفاده از روایت‌گری حقوقی موجب برجسته شدن صداهای کمتر شنیده شده و ارتباط مجدد حقوق با واقعیت‌ها می‌گردد.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

ORCID

Misa Kamyab

<https://orcid.org/0000-0001-5746-5827>

منابع

مقاله‌ها

- اردشیر لاریجانی، مریم و نیکو، سید جابر، «همدلی در اخلاق؛ بررسی تأثیر همدلی بر قضاوت اخلاقی»، نقد و نظر، سال بیست و ششم، شماره ۴، (۱۴۰۱).
- کامیاب، میثا و جلالی، محمد، «حقوق و هیجان، دلالت‌های علم عصب‌شناسی برای تصمیم‌گیری قضایی»، مجله علمی پژوهشی حقوق پزشکی، دوره ۱۶، شماره ۵۷، (۱۴۰۱).

References

Books

- Bloom, Paul, *Against Empathy, The Case for Rational Compassion*, Harper Collins (New York: Ecco Books, 2016).
- Hoffman, Martin, *Empathy and Moral Development: Implication for Caring and Justice* (Cambridge: Cambridge University Press, 2000).
- Nussbaum, Martha, *Poetic Justice: The Literary Imagination and Public Life* (Boston: Beacon Press, 1997).
- Ortony, Andrew, Clore, Gerald L & Collins, Allan, *Cognitive Structure of Emotions* (Cambridge: Cambridge University Press, 2015).
- White, James Boyd, *Heracles' Bow: Essays on the Rhetoric and Poetics of the Law* (Madison: University of Wisconsin Press, 1985).

Articles and Chapter Books

- Abrams, Kathryn, "Seeking Emotional Ends with Legal Means", *California Law Review*, Vol. 103, No. 6, (2015).
- Ball, Milner S, "Stories of Origin and Constitutional Possibilities", *Michigan Law Review*, Vol. 87, No. 8, (1989).

- Bandes, Susan, A, “Empathetic Judging and the Rule of Law”, *Cardozo Law Review*, De Novo, (2009).
- Bandes, Susan A, “Moral Imagination in Judging”, *Washburn Law Journal*, Vol. 51, No. 1, (2011).
- Batchelder, Laurie, Brosnan, Mark, & Ashwin, Chris, “The Development and Validation of the Empathy Components Questionnaire (ECQ)”, *PloS one*, Vol. 12, No. 1, (2017).
- Batson, Daniel, “These Things Called Empathy: Eight Related but Distinct Phenomena”, In Decety and William Ickes ,ed., *The Social Neuroscience of Empathy*, (Cambridge: MIT Press, 2009), 3–15.
- Bornstein, Brian, “From Compassion to Compensation: The Effect of Injury Severity on Mock Jurors' Liability Judgments”, *Journal of Applied Social Psychology*, Vol. 28, No. 16, (1998).
- Butera, Christiana D., et al., “Relationships between Alexithymia, Interoception, and Emotional Empathy in Autism Spectrum Disorder”, *Autism*, Vol. 27, No. 3, (2023).
- Gideon, Calder, “Whose Body Is This? On the Role of Emotion in Teaching and Learning Law” In Susan A Bandes, Jody Lynée Madeira, Kathryn D. Temple, and Emily Kidd White, eds, *Research Handbook on Law and Emotion* (Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2019) 62–79.
- Casebeer, William D., “Moral Cognition and Its Neural Constituents”, *Nature Reviews Neuroscience*, Vol. 4, No. 10, (2003).
- Chen, Edward M., “The Judiciary, Diversity, and Justice for All”, *California Law Review*, Vol. 91, No. 4, (2003).
- Christov-Moore, Leonardo, et al., “Empathy: Gender Effects in Brain and Behavior”, *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, Vol. 46, No. 4, (2014).
- Colby, Thomas, “In Defence of Judicial Empathy”, *Minnesota Law Review*, 96, (2012).
- Corso, Lucia, “Should Empathy in the Interpretation of Constitutional Rights?”, *Ratio Juris*, Vol. 27, No. 1, (2014).

- Del Mar, Maximilian, "Imagining by Feeling: A Case for Compassion in Legal Reasoning", *International Journal of Law in Context*, Vol. 13, No. 2, (2017).
- Decety, Jean, "The Neurodevelopment of Empathy in Humans", *Developmental Neuroscience*, Vol. 32, No. 4, (2010).
- Eisenberg, Nancy & Eggum, Natalie D., "Empathic Responding: Sympathy and Personal Distress", *The Social Neuroscience of Empathy*, Edited by Jean Decety and William Ickes (Cambridge, MIT Press, 2009).
- Feigenson, Neal, Park, Jaihyun & Salovey, Peter, "The Role of Emotions in Comparative Negligence Judgment", *Journal of Applied Social Psychology*, Vol. 31, No. 3, (2001).
- Franks, Mary Anne, "Lies, Damned Lies, and Judicial Empathy", *Washburn Law Journal*, Vol. 51, No. 1, (2011).
- Gerdes, Karen E., "Empathy, Sympathy, and Pity: 21st-Century Definitions and Implications for Practice and Research", *Journal of Social Service Research*, Vol. 37, No. 3, (2011).
- Graglia, Lino A., "Birthright Citizenship for Children of Illegal Aliens: An Irrational Public Policy", *Texas Review of Law & Politics*, Vol. 14, No. 1, (2009).
- Iacoboni, Marco, "Empathy and the Mirror Neuron System", In Amy Coplan and Peter Goldie, eds, *Empathy: Philosophical and Psychological Perspectives*, (Oxford: Oxford University Press, 2011).
- Henderson, Lynn, "Legality and Empathy", *Michigan Law Review*, Vol. 85, No. 7, (1987).
- Hoffman, Martin, "The Development of Empathy", In John P Rushton & Richard M Sorrentino, eds, *Altruism and Helping Behavior: Social, Personality, and Developmental Perspectives* (Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1981).
- Hansberg, Oren, "Empathy and Negative Intimacy", In Amalia Amaya and Maksymilian Del Mar, eds, *Virtue, Emotion and Imagination in Law and Legal Reasoning*, (Oxford Hart Publishing, 2020).
- Kalliopuska, Mirja, "Empathy and Birth order", *Psychological Reports*, Vol. 55, No. 1, (1984).

- Keen, Suzanne, “A Theory of Narrative Empathy”, *Narrative*, Vol. 14, No. 3, (2006).
- Kind, Amy, “Empathy, Imagination, and the Law”, In Amalia Amaya and Maksymilian Del Mar, eds, *Virtue, Emotion and Imagination in Law and Legal Reasoning* (OxfordHart Publishing, 2020).
- Lamm, Claus, Bukowski, Henryk & Silani, Giorgia, “From Shared to Distinct Self-other Representations in Empathy: Evidence from Neurotypical Function and Socio-cognitive Disorders”, *Philosophical Transactions of the Royal Society of London, Series B, Biological Sciences*, No. 371(1686), (2016).
- Lawrence, Emma J., et al., “Measuring Empathy: Reliability and Validity of the Empathy Quotient”, *Psychological Medicine*, Vol. 34, No. 5, (2004).
- Löffler Charlotte S & Greitemeyer, Tobias, “Are Women the more Empathetic Gender? The Effects of Gender Role Expectations”, *Current Psychology*, 42, (2021).
- Maibom, Heidi Lene, “Everything You Wanted to Know About Empathy”, In Heidi Lene Maibom, ed, *Empathy and Morality*, (Oxford University Press, 2014) 1-40.
- Maroney, Terry A., “Emotional Common Sense as Constitutional Law”, *Vanderbilt Law Review*, Vol. 62, No. 3, (2009).
- Massaro, Toni M., “Empathy, Legal Storytelling, and the Rule of Law: New Words, Old Wounds?”, *Michigan Law Review*, Vol. 87, No. 8, (1989).
- Morton, Adam, “Imagining Motives” In Amalia Amaya and Maksymilian Del Mar, eds, *Virtue, Emotion and Imagination in Law and Legal Reasoning* (Oxford: Hart Publishing, 2020).
- Cari Lene Mul, Steven D. Stagg, Bruno Herbelin, & Jane E, Aspell, “The Feeling of Me Feeling for You: Interoception, Alexithymia and Empathy in Autism”, *Journal of Autism and Developmental Disorders*, Vol. 48, No. 9, (2018).
- Rosenblatt, Jay S., “Outline of the Evolution of Behavioral and Nonbehavioral Patterns of Parental Care among the Vertebrates: Critical

Characteristics of Mammalian and Avian Parental Behavior”, *Scandinavian Journal of Psychology*, Vol. 44, No. 3, (2003).

- Toussaint, Loren & Webb, Jon R., “Gender Differences in the Relationship between Empathy and Forgiveness”, *The Journal of Social Psychology*, Vol. 145, No. 6, (2005).
- Van Dongen, Josanne D. M., “The Empathic Brain of Psychopaths: From Social Science to Neuroscience in Empathy”, *Frontiers in Psychology*, No. 11(695), (2020).
- White, Emily Kid, “On Emotions and the Politics of Attention in Judicial Reasoning”, In Amalia Amaya and Maksymilian Del Mar, eds, *Virtue, Emotion and Imagination in Law and Legal Reasoning* (Oxford: Hart Publishing, 2020).
- White, Emily Kid, “Images of Reach, Range, and Recognition: Thinking about Emotions in the Study of International Law”, In Susan Bandes et al., eds, *The Research Handbook on Law and Emotion*, (Cheltenham, Edward Elgar Publishing, 2021).

Reference Works

- American Psychological Association, *APA Dictionary of Psychology*, 2nd ed (Washington, DC: American Psychological Association, 2007) sub verbo “Imagination”.
- Colman, Andrew, M., “Imagination.” In *Oxford Dictionary of Psychology*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2015.
- Stocks, Erick L., “Empathy” in *Encyclopedia of Human Behavior*, 2nd ed (London: Academic Press, 2012).
- Stueber, Karsten, “Empathy”, in Edward N Zalta, ed, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2019 Edition), online: [https:// plato. stanford. edu/archives/fall2019/entries/empathy](https://plato.stanford.edu/archives/fall2019/entries/empathy).

Decisions

- Safford Unified School District v. Redding, 557 U.S. 364 (2009).
- Plessy v. Ferguson, 163 U.S. 537 (1896).
- Brown v. Board of Education of Topeka, 347 U.S. 483 (1954).
- McGinest v. GTE Service Corp., 360 F.3d 1103 (9th Cir. 2004).
- Gonzales v. Carhart, 550 U.S. 124 (2007).

- Madsen v. Women's Health Center, Inc., 512 U.S. 753 (1994).

In Persian

Articles

- Ardeshtir Larijani, Maryam & Niko, Seyed Jaber, "Empathy in Ethics; Investigating the Effect of Empathy on Moral Judgment", Critique and Opinion, Vol. 26, Issue 4, (1401). [In Persian]
- Kamyab, Meisa & Jalali, Mohammad, "Law and Emotion, Implications of Neuroscience for Judicial Decision-Making", Medical Law Journal, Vol. 16, Issue 57, (1401). [In Persian]

استناد به این مقاله: کامیاب، میثا، «حقوق و هیجان: همدلی، ظرفیتی هیجانی در قضاوت»، پژوهش حقوق عمومی، دوره ۲۷، شماره ۸۹، (۱۴۰۴)، ۱۵۹-۲۲۴.

Doi: 10.22054/QJPL.2025.76354.3023

The Quarterly Journal of Public Law Research is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License